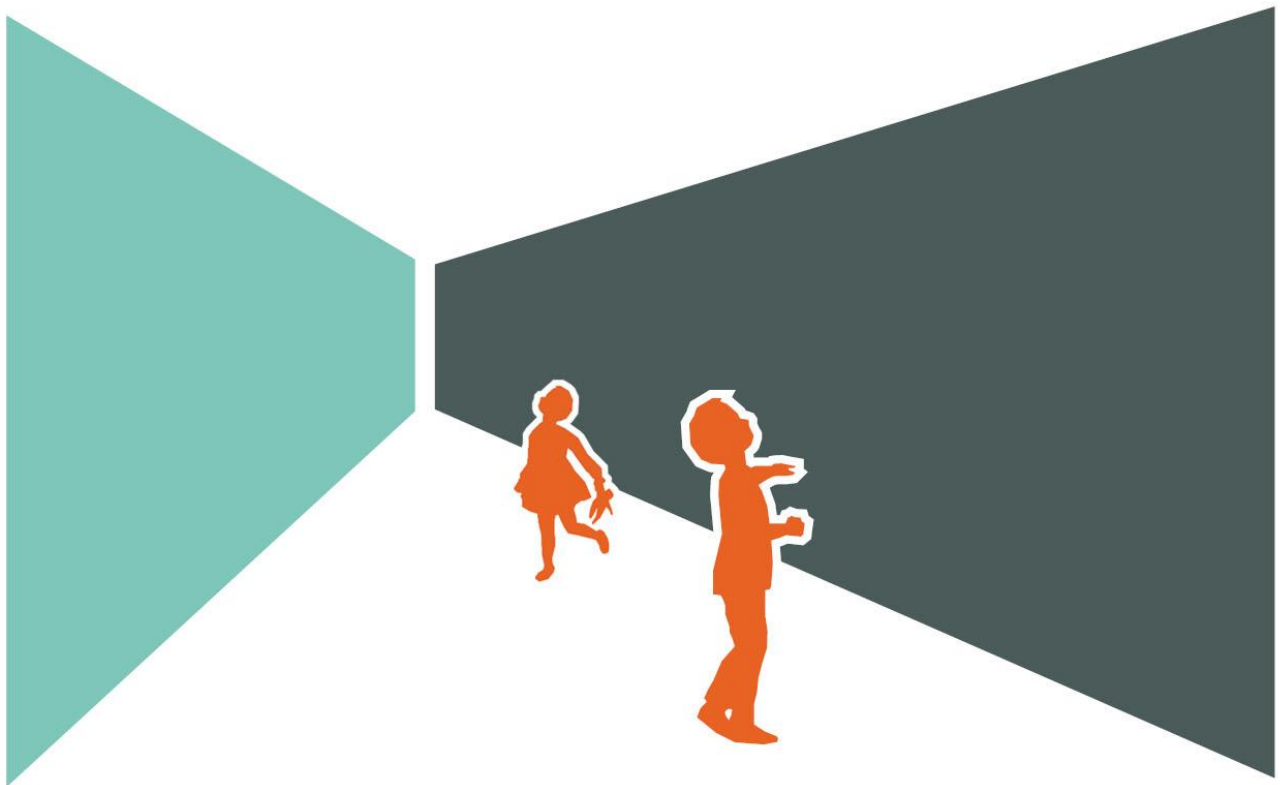

SLUTTRAPPORT

BARN I BY – IMPLEMENTERING AV BARNETRÅKK

NORSK DESIGN- OG
ARKITEKTURSENTER

Prosjekteier: Norsk design og arkitektursenter
Prosjektleder: Karoline Birkeli-Gauss
Prosjekttidsrom: 01.02.2015 – 01.04.2016

Kort oppsummering av prosjektet

I forlengelsen av arbeidet med Barnetråkk 2014 (www.barentrakk.no) ønsket DOGA å bidra til å øke kunnskapen og kompetansen i norske kommuner når det gjaldt implementering og bruk av barnetråkkregistreringer, samt øke bevisstheten og kunnskapen rundt hva som kjennetegnet gode uterom og omgivelser for barn og unge. Det gjorde vi ved å følge tre pilotkommuner Ski, Giske og Bodø, som forbilder for involvering av barn og unge i planprosesser ved bl.a. bruk av Barnetråkkverktøyet. Pilotene forpliktet seg til å ta hensyn til barnas steder i planlegging og saksbehandling, samt realisere konkrete tiltak basert på barnetråkkregistreringene.

I tillegg har DOGA hatt et tett samarbeid med NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning) og NMBU (Norges miljø- og biovitenskapelige universitet). DOGA har i samarbeid med tjenstedesigner Ingvild Sundby utviklet en brukerreise for Barnetråkkverktøyet som fungerer som veiledningsmateriale for kommuner som skal i gang med verktøyet. De samlede erfaringene og resultatene fra pilotbyene har sammen med studentenes arbeid på NMBU og kuratorene Rodeo Arkitekter resultert i utstillingen «Barn ingen adgang», som formidles i utvalgte kommuner i Norge, med start på DOGA. Vandringen av utstillingen er i skrivende stund i gang, og har allerede vært i Ski, Nedre Eiker, Førde og Gjerdrum kommune.

Prosjektet har bidratt til å heve kompetansen i de tre pilotkommunene når det gjelder å tenke medvirkning i ulike deler av planprosessen. Barnetråkk er blitt implementert i kommunenes interne kartregistre, i interne sjekklister og mal for oppstartsmøte. I tillegg har kommunene reflektert over betydningen av å ha en ressurs som følger medvirkningsprosessen fra oppstart til endelig gjennomføring.

Oppnåelse av prosjektets mål

Effektmål:

Prosjektets effektmål var å bidra til bedre og økt implementering av resultater fra Barnetråkkregistreringer og annen type medvirkning i planer, vedtak og tiltak.

Innad i kommunen: de som jobber i kommunen skal få et mer bevisst forhold til hvordan man bruker medvirkning i planarbeid og hvilke planleggingsverktøy som egner seg til å involvere når man jobber med barn og unge.

Utad: barn og unge skal oppleve at deres omgivelser blir planlagt for dem, og at deres ønsker blir ivare tatt ved plan, vedtak og tiltak fra kommunen.

De tre pilotkommunene hadde i utgangspunktet lite eller ingen erfaring med Barnetråkkverktøyet. Samtlige rapporterer at prosjektgruppa og planavdelingen har fått et mer bevisst forhold til medvirkning generelt, og økt kompetanse rundt bruk av Barnetråkk og dets relevans for planarbeidet. Det har skjedd mye læring rundt hvordan man best samler inn data som kan anvendes i planer, hvordan dataene bør fremstilles for å bli tatt i bruk, og utfordringene knyttet til verktøyet. Samtlige har erfart at kunnskapen man har hentet inn ved bruk av Barnetråkk har vært brukbar og nyttig. Giske og Ski har i løpet av prosjektperioden testet ut ulike medvirkningsmetoder for både barn og unge, men også metoder rettet mot andre målgrupper. Særlig i Giske kommune blir det rapportert om økt forståelse blant ungdommen i kommunen når det gjelder planarbeid, og økt engasjement til å bidra og ytre meninger om Giske sin videre utvikling. Studentene fra NMBU gjorde et nyttig og grundig arbeid i kommunen, som særlig ungdommene fikk utbytte av. Dette har bidratt til at ungdommene har følt seg i varetatt og hørt.

Foto: Giske kommune. Studenter fra NMBU holder medvirkningsworkshop med ungdom fra Giske

«Studentane frå NMBU arrangerte ein workshop med elevar frå 10.klasse ved Valderøy ungdomsskule. Dette er elevar frå Vigra og Valderøy. Nokre av innspela gjekk på mangel på møteplassar. Ein ser i rapportane frå studentane at dette er noko ein har tatt med seg, og ein har fleire konkrete forslag til møtestader.

Eit anna sentralt tema har vore tilgjenge til fjell og fjøre. Studentane kjem blant anna med konkrete forslag til ein tursti langs fjøra på Valderøy. Rapporten frå studentane viser fleire eksemplar.

Arbeidet som landskapsarkitektstudentane frå NMBU har gjort er verdifullt for Giske Kommune. Dei har gjort gode analyser av samfunnet i Giske, og kjem med gode og nyttige forslag.

Deltaking som pilotkommune har sett barn og unge sine interesser meir på dagsorden. Lokalavisa Øy-Blikk har dekt prosjektet ved fleire høve, og på den måten gjort prosjektet kjend blant innbyggjarane i Giske Kommune. Ein kan tenke seg at dette kan auke fokuset på involvering og medvirkning av barn og unge og i andre samanhengar.»

Giske Kommune, Torill Valderhaug

I Ski ble det i løpet av prosjektperioden gjennomført medvirkning av ungdom knyttet til utviklingen av midlertidige bymøbler i sentrum. Prosessen førte til at ungdommene selv bidro til å designe mobile uteroms møbler sammen med Eriksen Skajaa Arkitekter. Møblene står nå foran rådhuset i Ski. Prosjektet ble dekket i Dagens Næringsliv:. Dette er en prosess kommunen er svært stolt av som oppstod fra arbeidet med Barnetråkk og kunnskapen kommunen opparbeidet i forbindelse med det. Ski har også tatt initiativ til flere involveringsprosesser i etterkant og etablert en større aksept internt for at medvirkning faktisk nytter. Å sette et tematisk fokusområde i kommunene er effektivt for å øke bevisstheten rundt temaet. Det har vært viktig å holde jevnlige samlinger for å opprettholde fokus.

Foto: Ski kommune. Sitteboks designet av Eriksen Skajaa Arkitekter

Resultatmål

Det konkrete resultatet av prosjektet skulle være at pilotkommunene identifiserte og etablerte en rutine og arbeidsmetode, samt en organisering for å sikre at resultatene ble forankret og implementert. Vi ønsket også at kommunene utviklet og bedra planleggingsverktøyene de har, og som sikrer gode uterom og omgivelser for barn og unge.

Viktige elementer i en slik løsning kunne være:

- Roller og ansvar – internt i kommunen, men også mellom administrasjon og politikere samt eksterne konsulenter
- Arbeidsprosesser – en felles forståelse av hvordan man går frem, hva man skal gjennom, og hvor man skal
- Metoder og verktøy – spesielt de metoder og verktøy som er relevante for å sikre at en ivaretar barn og unges interesser i planleggingen

Alle de tre pilotkommunene har jobbet for å oppnå dette resultatmålet i løpet av 2015.

Resultatene oppsummert

1. **Barnetråkkregistreringer i eget kartlag i GIS**
2. **Identifisert behov for å sette av en ressurs som følger opp Barnetråkk og generell medvirkning over tid**
3. **Barnetråkk skal inn i interne sjekklister og mal for oppstartsmøte**
4. **Tilgjengeliggjøre Barnetråkkregistreringer og rapporter på kommunens intranett**
5. **Nøye korrekturlesning og vasking av dataene**
6. **Behovet for å bruke tid på analysen**

1) Barnetråkkregistreringer i eget kartlag i GIS

Samtlige kommuner har oppnådd å etablere et eget kartlag for Barnetråkk i kommunens interne kartgrunnlag. Dette er et svært viktig skritt for å få implementert resultatene fra registreringene inn i planer, vedtak og tiltak. Slik kan samtlige som behandler byggesaker, eller analyserer områder gå inn å lese gjennom registreringene til barna på lik linje med grønnstruktur etc. Det har vist seg at å legge inn Barnetråkk som et eget kartlag kan være en krevende jobb og en flaskehals internt i kommunen, som ikke skjer av seg selv. Dette krever at noen følger opp registreringene i etterkant og koordinerer implementeringen. Effekten av et slikt tiltak er at dataene faktisk blir tatt i bruk, og er derfor viktig.

2) Identifisert behov for å sette av en ressurs som følger opp Barnetråkk og generell medvirkning over tid

Planprosesser er sammensatte og komplekse, med ulike aktører involvert i ulike faser fra oppstart til gjennomføring. Brukerreisen til Barnetråkk identifiserte behovet for en person eller ressurs som følger opp medvirkning over tid. Dersom barnetråkkresultatene skal følges opp i en senere fase, krever det bevissthet om at registreringene finnes, samt hvordan de brukes. Bevisstheten om at Barnetråkk bør følges opp over tid har eksempelvis gjort at Ski kommune vil gjøre nye barnetråkkregistreringer hvert år.

3) Barnetråkk skal inn i interne sjekklister og mal for oppstartsmøte

Bevisstheten om at barnetråkkregistreringene må inn i interne rutiner har gitt grunnlag for å få registreringene inn i formelle rutiner som sjekklister og mal for oppstartsmøte. Samtlige kommuner ønsker å få Barnetråkk inn i planavdelingens interne sjekklister og mal for oppstartsmøte. Sjekklisten er en liste som beskriver alt som skal undersøkes før man går i gang med nye planer. Det vil da være sentralt at barn og unges behov kontrolleres gjennom barnetråkkregistreringene som er gjort. Ellers kan de fort overses.

4) Tilgjengeliggjøre Barnetråkkregistreringer og rapporter på kommunens intranett

Kommunene har erfart at det er viktig å legge oppsummeringsrapportene som vedlegg til barnetråkkregistreringene på kommunens intranett. Da er det lettere å forstå omfanget og nyansene av registreringene, og hva som er av betydning. Giske kommune har særlig jobbet med å gjøre visualiseringen av dataene god, slik at man enkelt kan gjøre ulike analyser og det generelle materialet

lett tilgjengelig for ulike brukergrupper. Analysene skal også være tilgjengelige dersom de etterspørres av eksterne konsulenter.

5) Nøye korrekturlesing og vasking av dataene

Særlig Ski kommune har erfart hvor viktig det er at dataene er korrekte. Dersom man erfarer at noen data ikke stemmer, svikter kredibiliteten, og dataene blir gjerne mindre brukt eller ikke tatt hensyn til. Derfor er det viktig som en rutine å gjøre grundig vask av dataene før de gjøres tilgjengelige.

6) Behovet for å bruke tid på analysen

I prosjektplanen var det obligatorisk at pilotkommunene skulle gjennomføre en tverrfaglig workshop i etterkant av registreringene. Formålet med workshopen var å samle ulike avdelinger internt, og sørge for at resultatene påvirket dem og deres daglige arbeid. Dette var både med tanke på forankringen, og for å sikre en bedre analyse og bearbeiding av dataene. Workshopene var en suksess, som førte til gode diskusjoner rundt hva barnas registreringer egentlig betydde for det videre planarbeidet og prioriteringer. Ledere fra ulike avdelinger uttrykte etter workshopen at møtet hadde vært viktig for dem for å se registreringenes relevans for deres konkrete arbeid.

Noen av disse punktene er per dags dato ikke implementert, men er observasjoner pilotkommunene har gjort og oppfølging og implementering de ønsker å få til på sikt. Planprosesser er langvarige. Å etablere nye roller, arbeidsprosesser, verktøy og metoder er tidkrevende og møysommelig arbeid.

Suksesskriteriene har vært det tverrfaglige arbeidet til pilotkommunene, og det å skape forståelse internt rundt hva Barnetråkk og medvirkning generelt kan gjøre for resultatene i kommunen. Forståelse for effekten har vært sentralt. Det ville vært til hjelp å ha ekstra midler til å gjøre de nødvendige prioriteringene og endringene internt, da dette går utover de vanlige arbeidsoppgavene til ansatte i kommunen.

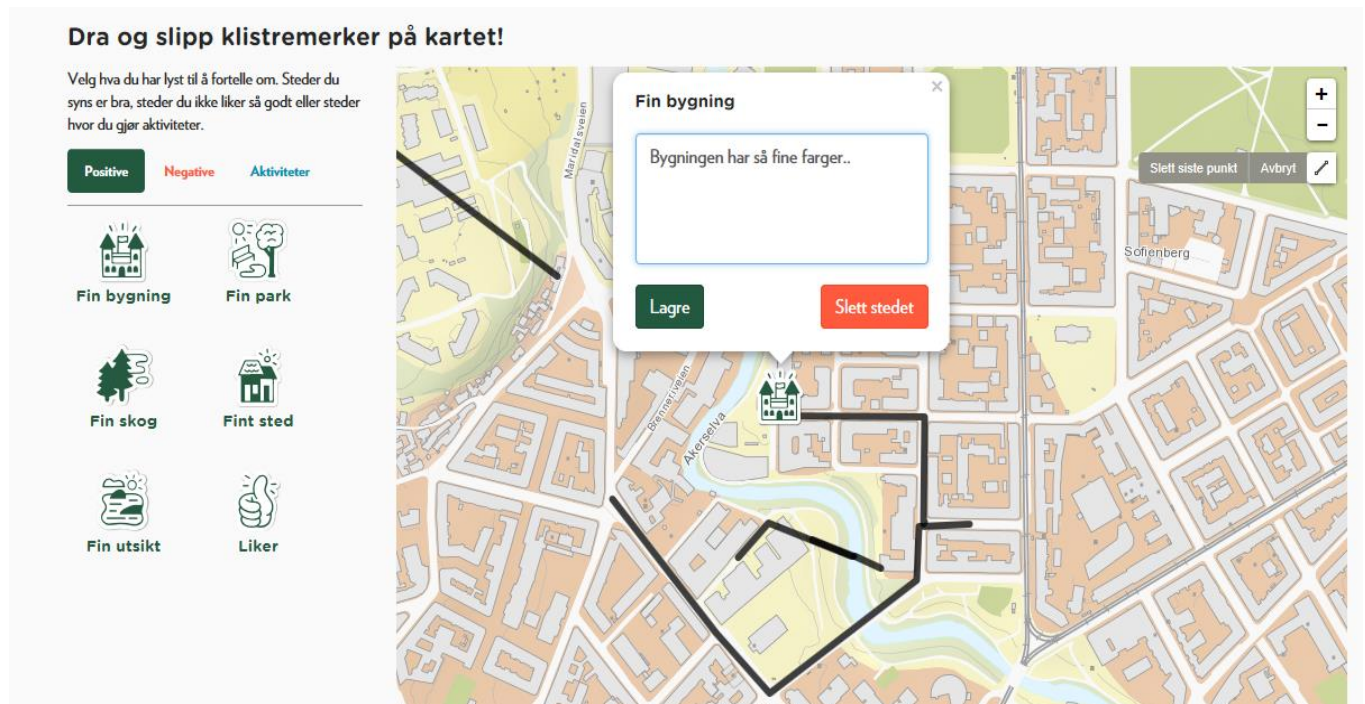
Prosjektets produkter og milepæler

Etablere samarbeid med pilotkommuner og andre relevante eksterne parter.

I oppstarten av prosjektet søkte vi relevante pilotkommuner. Vi fikk flere henvendelser, og oppsøkte aktivt selv. Bodø ble pilot litt senere enn de to andre, noe som forårsaket at de lå litt bak de andre gjennom hele prosjektperioden. Den eksterne ressursgruppen ble ikke formalisert, da vi jobbet gjennom enkeltpersoner i ulike relevante departementer i stedet. Vi hadde løpende kontakt med KMD (kommunal- og moderniseringsdepartementet), HOS (helse- og omsorgsdepartementet) og BLD (barne- og likestillingsdepartementet).

Barnetråkkregistreringer / dokumentasjonsinnhenting

Alle kommunene gjennomførte barnetråkkregistreringer i sin kommune, og opprettet en tverrfaglig prosjektgruppe som fulgte prosessen. Registreringene ble gjennomført med varierende hell. Giske deltok ikke på registreringene, noe de angret på i ettertid. Deres manglende deltakelse ga dårligere kvalitet på dataene. Bodø registrerte ikke skoleveier, da kommunen hadde gjort en registrering av dette for et par år siden. Ski gjennomførte grundige registreringer som ga gode data å jobbe videre med.

Screenshot fra en barnetråkkregistrering

Brukerreise (med tjenstedesign)

Brukerreisen skulle avdekke eventuelle flaskehalser i kommunens prosess med å implementere resultatene fra barnetråkkregistreringene i vedtak, tiltak og planer. Det skulle bli synlig hvilke aktører og verktøy som kreves for å oppnå implementering. Man skulle også utarbeide et forbedringsforslag til kommunens prosess og organisering. Produktet har i stor grad levert på disse punktene. Brukerreisen avdekket viktigheten av å ha en ressurs knyttet til hele prosessen, fra planleggingsfase til implementering. Den avdekket også viktigheten av en tverrfaglig gruppe. Dette er elementer som alle pilotkommunene har tatt til seg.

Fra halvdagsseminaret på DOGA i august 2015

Studentoppgaver NMBU

Vi forankret og organiserte et formelt samarbeid med NMBU seksjon for landskapsplanlegging, i samarbeid med førsteamanuensis Deni Ruggeri og professor Anne-Karine Halvorsen Thoren. Studentene fokuserte på de tre pilotkommunene og deres definerte problemstillinger og caseområder. Studentene ble delt opp i tre grupper som hver for seg reiste til en av pilotkommunene. Oppgavene gikk i dybden på konkrete problemstillinger knyttet til medvirkning, barn og stedsutvikling. Vi brukte resultatene som direkte rådgivning til kommunene, samt avholdt deres avslutningspresentasjoner med en studentutstilling som stod på huset vårt en liten uke. Målet med å bringe inn studentene i arbeidet var å utvikle mer dyptgående kunnskap omkring noe av den innsikten kommunene har oppnådd.

Det er et generelt problem at barn synes det ligger søppel i fjæra. Dette er mest gjeldende ved Skjonghamna, men forekommer også flere steder. Ved å rydde fjæra for søppel og holde den ren kan flere benytte disse områdene som rekreasjonsarealer.

Ved å legge til rette for opparbeidede, trygge og godt synlige oppholdsarealer vil rekreasjonsstiene og -veiene bli mer tilgjengelige og mer inkluderende. Muligheten for å sette seg ned og slappe av på lokale møteplasser vil skape et mer sosialt fellesskap.

Utdrag fra en av studentoppgavene i Giske kommune

Utstilling / Vandreutstilling

Målet for utstillingen var å gjøre kunnskapen og kompetansen de tre pilotkommunene har opparbeidet seg i løpet av 2015 tilgjengelig til andre kommuner og relevante fagmiljøer. Utstillingen ble kuratert av Rodeo Arkitekter og prosjektledet fra DOGA. Den har innfridd målet, og har vært godt besøkt og omtalt av presse. Det er laget en egen versjon av utstillingen som vandrer til ulike kommuner i landet. I skrivende stund befinner den seg i Førde. Utstillingen blir vurdert som en suksesshistorie og referert til som et forbildeprosjekt internt. Vi mottok også gode tilbakemeldinger eksternt på utstillingen. Vi laget i tillegg en film som dokumenterer utstillingen. Denne er svært nyttig i DOGA sin formidling av utstillingen eksternt. Utstillingen hadde åpning 4. februar 2016 og stod frem til 3. april 2016. Erfaringene fra pilotprosjektet var en viktig del av utstillingen, som fokuserte på tilgjengeliggjøre planprosessen.

Utstillingsplakat fra utstillingen «Barn ingen adgang».

Bidrag inn i forskningsrapport NIBR

Gjennomgående i prosjektet er det opprettholdt en dialog mellom DOGA og NIBR når det gjelder å implementere resultatet fra Barn i by inn i forskningsprosjektet «Evaluering av plan og bygningsloven». Forskningsrapporten ferdigstilles i 2017, og dialogen videreføres frem til det. Samarbeidet mellom forskningsleder Gro Sandskjær Hanssen og DOGA har vært sentralt gjennom hele prosjektperioden. Gro har deltatt på midtveisevalueringer, utforming av utstilling og som foredragsholder på seminar. NIBR har fulgt prosessen og deltatt på samlinger etc. De har mottatt informasjon direkte fra DOGA og fra pilotkommunene.

Evaluering av prosjektet

Suksessfaktorer

- Penger til (eller mangel på penger til) omstilling og omorganisering internt i kommunene. Omstillingsmidler til kommunene ville skapt bedre og mer synlige resultater
- Tverrfaglig samarbeid i prosjektgruppene. Å jobbe på tvers har vært viktig for kommunene for å forankre og implementere resultatene
- Forankring internt (i forkant av prosjektoppstart og i etterkant av barnetråkkregistreringene)

- At det settes av nok ressurser internt til faktisk jobbing med oppgaven: bruke tilstrekkelig med tid på prosjektet
- At sentrale aktører også har forståelse for problemstillingen og ønsker å få til en endring
- Å være koblet på NIBR har vært viktig for å få det objektive blikket utenfra som en korreks og motivasjon.
- Vi har manglet den nødvendige forankringen i departementene. De har vært bevisste hva vi har jobbet med, men ikke tatt aktivt del i prosjektet på den måten vi ønsket.

Usikkerhet

Usikkerheten har ligget hos pilotkommunenes interne håndtering av prosjektet, og hvorvidt de har klart å forankre prosessen og problemstillingen internt. DOGA har ikke hatt nok innsikt eller myndighet til å gripe inn og overstyre pilotkommunene, og må derfor belage seg på samarbeid og vilje til endring. I tillegg har ikke DOGA midler til disposisjon som kan muliggjøre mulighetsrom for endringer internt i kommunen. Det er derfor begrenset hvor store endringer man kan skape i et pilotprosjekt som er rigget slik som dette.

Viktige læringspunkter

Læring for DOGA som prosjektleder og prosjekteier

Det er viktig å ha ekstra ressurser og midler til disposisjon til pilotene som kan anvendes for å skape endring. Det er også viktig at forankringen starter tidlig, samt at forankringen er smart. Det vil si at en tenker nøye gjennom hvilke planer pilotprosjektet skal være forankret i, hvordan det gjenspeiles i budsjetter og hvilke avdelinger som er involvert. Det kreves tverrfaglig samarbeid. Man må rapportere ofte, og holde en jevn dialog. Det er viktig å være tydelig på målsettingen, og i en tidlig fase definere hvordan målene kan nås.

Det har vært svært lærerikt for DOGA å jobbe med pilotkommunene. Som organisasjon har vi fått kjennskap til problemstillinger på detaljnivå. Kunnskapen vi har fått kan vi bruke til å skape endringer på et mer overordnet nivå, og gi gode politiske råd. Det er svært viktig at et pilotprosjekt hos DOGA ikke bare er godt forankret inn i kommunen, men også godt forankret på departementsnivå og hos strategiske partnere. Denne forankringen bør være delvis etablert før prosjektoppstart og det anbefales at eksterne finansielle støtteordninger er koblet på.

Læring knyttet til barnetråkk og medvirkning

Når det gjelder Barnetråkk ser vi at dette er en metode som er god å bruke for kommunene. Det finnes mange forbedringspunkter, men metoden gjør medvirkning til en mer overkommelig oppgave for kommuneadministrasjonen. Vi har fått tilbakemelding på at ikonene i verktøyet bør generaliseres og generelt forbedres. I tillegg er det fremdeles en tidkrevende oppgave å gjøre registreringene tilgjengelig på kommunens kartgrunnlag. Selve implementeringen av resultatene fra registreringene viser seg å være krevende av mange årsaker. Planprosessen er mangefasettert og med flere ulike aktører inne. Det er vesentlig at barnetråkkregistreringene er implementert i systemene og rutineene. Et eksempel kan være at det legges inn som krav i arealdelen til kommuneplanen, eller i form av sjekkliste og mal for oppstartsmøte. Det er en jobb i seg selv å sikre implementeringen, som det må settes av ressurser til.

Implementeringen handler på den ene siden om de formelle prosessene, som å få kravet om Barnetråkk og medvirkning inn i overordnede planer og interne registre og lister. På den annen side handler det om å endre en holdning og en kultur internt i kommunen. Er man så sikker på at medvirkning ikke bare er en trend? Fungerer det? Hvorfor skal vi drive med dette? Det er en holdning man støter på. Kanskje behøves det flere gode eksempler på hva god medvirkning faktisk kan føre til?

Det gode arbeidet i Giske, Ski og Bodø er startet, men har egentlig bare så vidt begynt. Vi vil følge opp dette prosjektet med videre satsing på medvirkning og samskaping fremover på DOGA.